

Se upp för miljonerna

av Ulf Nilsson

Annonser

a)

en kaninunge

50 kronor

6 veckor

87548

Kaninen är tam, liten, billig, har fina färger ...

b)

---

c)

Pojkcykel, tre växlar, pakethållare, svart med röda stänkskärmar, fram- och baklyse, två år, 500 kronor, telefonnummer 75831

d)

Det är dyrt att sätta in en annons i tidningen. Ju kortare annonsen är desto billigare blir den.

Sammanatta ord

a)

skokartong

maskrosblad

papperskorg

telefonkiosk

telefonnummer

hundralapp

b)

gratis marsvin

marsvin ungar

bak sida

djur vänner

c)

Exempel:

fönsterruta, skolbänk, taveludd, pennfödral, skrivbok, dörrhandtag ...

Korsord

1. reklam

2. avvand
3. kontrollera
4. bov
5. leverera
6. annons
7. djur

Det sammansatta ordet i den skuggade raden är *rakblad*.

För alltid Milena

av Per Nilsson

Huvudpersoner – Bipersoner

a)

Huvudpersoner är David och Fredrik. Bipersoner är Milena, Helena, Krille, fröken och mamma.

b)

Milena är en biperson eftersom hon inte är med så mycket i berättelsen utan mest i Davids tankar.

Besviken, arg och ledsen

a)

Det var som om hennes ögon inte såg mig. Jag lyckades inte fånga hennes blick. Det var som om jag inte fanns. Det fanns igen plats för mig. Jag kunde inte nå fram. Hon varken såg eller hörde mig. Jag fanns inte för henne. Jag kunde inte komma henne nära. När skolan var slut försvann hon bara.

b)

Ilskan började växa i mig. Ilskan svämmade över. Min knytnäve flög iväg.

c)

Jag började frysa fast det var varmt och soligt. Jag stod kvar som förstenad och stirrade efter henne. Jag satt och frös och rös i mitt rum.

d)

Författaren skriver ungefär samma saker om David på två ställen för att understryka Davids känslor – hur ledsen David är.

Synonymer

1. prata strunt, snacka, snattra, pladdra, sladdra, tala, språka ...
2. traska, stövla, masa, lunka, trava, gå ...
3. äta, glufsa, mumsa, snaska, sluka, förtära ...
4. stirra, blänga, glana, snegla, bliga ...
5. orolig, ängslig, bedrövad ...
6. titta på, studera, skåda, iakttaga ...

Tsatsiki och Retzina

av Moni Nilsson-Brännström

Mera ord

1. ta något ifrån någon utan tillstånd	stal
2. jämra sig	kved
3. känna sig skyldig	skämdes
4. bli röd i ansiktet	rodnade

Ännu mera ord

1. Tsatsiki blev *blossande röd* i ansiktet när han bad Tommy om ursäkt.
2. Det var en *besynnerlig* känsla för Tsatsiki att vara med och snatta.
3. Han kände sig verkligen *simpel* när han berättade om snatterierna för mamma.
4. Det härliga godiset var en svår *frestelse* för pojkarna när de kom in i Tommys affär.
5. Vår soffa är *begagnad*. Vi köpte den på en loppmarknad förra året.
6. Tsatsiki önskade att han var lika omtyckt och *populär* som Stoffe.
7. Han behövde väl *åtminstone* inte vara en sån misslyckad mes som han kände sig nu.

Drakskeppet

av Maj Bylock

Rutigt som ett schackspel

Exempel:

1. Vinden var kall som *is / en frostig höstmorgon ...*
2. Solen värmde som *en flammande eld / en het ugn ...*
3. Himlen var blå som *havet / en blomstrande blåklintsäng ...*
4. Tröjan var randig som *en tiger / en zebra / en regnbåge ...*
5. Tornet var högt som *ett berg / havsvågor i stormen ...*
6. Vikingen var stor som *ett hus / en rytande jätte ...*
7. Petites hår var svart som *natten / en kraxande korp / havets djup ...*

Den fantastiska räven

av Roald Dahl

Lustiga uttryck

1. Jag tittar en kort stund.
2. Jag glömmer bort att tänka.
3. Jag säger något som är alldeles rätt.
4. Jag skyndar mig.
5. Jag blir väldigt, väldigt glad.
6. Jag blir så ivrig att jag knappt kan prata.
7. Jag går iväg så ingen kan se mig.
8. Jag gör något nu på en gång.
9. Jag är uppkäftig och säger emot.
10. Jag smakar en bit av något.

Ord på rätt ställe

1. Smårävarna *kravlade* sig genom den trånga gången.
2. *Sådan här sned text kallas för kursiv stil.*
3. Herr Räv tog *varsamt* ner flaskan från hyllan.
4. Mamma Räv *lapade* i sig cidern.
5. Han måste *ducka* för att inte slå huvudet i taket.
6. Det var svårt att se i den *dunkla* källaren.
7. Det var en *formidabel* festmiddag, sa herr Räv.
8. Han *hävde sig upp* ur hålet.

Gummi-Tarzan

av Ole Lund Kirkegaard

Ivans möten

1. spottade långloskor	gapade och stirrade
2. läste den tjocka boken	tappade glasögonen / svimmade
3. visade musklerna	blev rädda
4. traskade in på planen	tyckte Gummi-Tarzan var en strunt
5. sköt bollen i magen	flög in i buren

Elakheter

Exempel:

Vad kan väl en sån superkille ha för sig? Tror du vi behöver glasögon lilla pysen. Jamen, du kan ju inte alls läsa, sa läraren. Gummi-Tarzan vill visa upp sin fågellort. Han har blivit knäpp i skallen. Usch, usch och tusen gånger usch. Ut med Gummi-Tarzan. En sån där liten strunt har vi väl ingen användning för.

Ljudord

Exempel:

Hoppsan, japp, usch, hä, ähum, hupp, va, äsch, gulp, yes, usch, grymt, huuupp.

Sammansatta ord

Exempel:

Långloska, spottstråle, superkille, lyktstolpe, spottloska, biblioteksdam, kylskåp, skottkärra, klassrum, glasögon, skolgård, fågellort, gymnastiklärare, fotbollsplan, gummistövlar, fotbollslag, fotbollsmatch, signalhorn, ölfaskor, glasspinnar, fotbollsspelare, målvakt.

Förstärkningsord

Exempel:

en mycket tjock bok ...

en väldigt stor muskel ...

en oerhört stor bok ...

Snögrottan

av Laura Trenter

Elin

a)

Snabb och beslutsam:

Utan ett ord kastar sig *Elin och Heléne ner och börjar gräva vid vanten.*

I full fart kanar de nerför högen och springer allt vad de orkar mot första dörren i närmsta längan.

b)

Rädd och tveksam:

Men Elin förmår inte flytta *fötterna en millimeter.*

Hon står kvar som *fastfrusen i marken.*

Och här står hon bara kvar *som en idiot fast han har bett henne hämta hjälp.*

David

a)

1. Vad hör han? *Människor som pratar.*

2. Vad ser han? *Vasst ljus, människor, sin mamma ...*

3. Vad känner han? *Det sticker och bränner i fötterna. Han kan inte röra benen. Han fryser och skakar.*

b)

Författaren visar hur mycket David fryser genom att upprepa bokstäverna i det David säger för att ge en känsla av att han skakar av köld. ”Aaaj, jag fryyyser ...

Välj rätt

1. Det regnar häftigt.
2. Hon hade sprungit så fort att hon knappt kunde andas.
3. Det tar väldigt lång tid.
4. Hon är så rädd att hon inte kan röra sig.

Ronja Rövardotter

av **Astrid Lindgren**

Målände beskrivningar

a)

Dofter:

När regnet drog bort och solen kom igen luktade det gott i skogen.

Ljud:

Våren kom som ett jubelskrik över skogarna.

Älven röt och sjöng en vårens vilda sång.

Rövarna sjöng och visslade där de red fram.

Ronja och Birk hörde hur det kvittrade och susade och brummade och sjöng och sorlade i deras skog.

De hörde koltrast och gök spela och gala.

Känslor:

Ronja kände den lilla fröjden spritta till i henne.

Våren var så härlig att Ronja skrek som en fågel, högt och gällt.

Jag står och känner, hur vintern rinner ur mej, sa Ronja.

Jag tycker om dig för Birk Borkasson, sa Ronja.

Birk tjöt av skratt.

Ronja tjöt av ilska när hästen slängde av henne.

b)

Exempel:

Plums, vårskrik, kvittra, susa, brumma, sorla, gnägga, tjut, prassla ...

Vatten

1. göl   liten grund sjö
2. tjärn   liten men djup sjö
3. älv   flera bäckar som runnit ihop till ett stort vattendrag
4. bäck   regnvatten som samlats till ett smalt, grunt och porlande vattendrag
5. is   fruset vatten som är hårt
6. snö   kristalliserat vatten
7. regn   vattendroppar som faller från molnen

Andra ord om vatten: hav, fors, damm, ström, kanal, flod, å, hagel ...

Mod Matilda Markström

av Annika Holm

Dagordning och protokoll

a)

En dagordning är ett schema där man skriver upp vad man ska tala om på ett möte.

I ett protokoll skriver man ner vad man bestämde på mötet.

Protokollet skrivs för att man ska komma ihåg vad man beslutade på mötet.

b) ---

c) ---

En plats i laget

av Catharina Günther-Rådström

Hockeyuttryck

1. rangordning i laget turordningsplacering i laget från den som är bäst till den som är sämst
2. rätt spelstil hitta det sätt att spela på som är bäst för en själv och för laget
3. kämpa för sitt lag göra sitt bästa för att laget ska vinna
4. satsa allt träna och spela så mycket och hårt man orkar
5. skapa en bra laganda göra så att alla trivs i lagets gemenskap
6. sätta pucken i mål göra mål
7. position i kedjan den plats i laget man spelar på
8. målgörande passning den avslutande passningen som gör att någon av medspelarna kan göra mål
9. elitsatsning det system som gör att bara de bästa får vara
10. pucken i krysset skott som går in i något av målburens övre hörn
11. platsa i laget vara tillräckligt bra för att få vara med i laget
12. få foten bli av med sin plats i laget
13. sponsring pengar till ett lag från t.ex. ett företag, som sedan får göra reklam på t.ex. matchtröjorna

Spring! Fanny, spring!

av **J R Gardiner**

Ett magnifikt ekipage

Mynt	cent
Ekipage	hundsläde med förare
Uppbåd	folksamling
Magnifik	ståtlig
Banderoll	en fana med text mellan två stänger
Odds	chans till vinst när man spelar

Att ”måla” med språket

1. Ansiktet var stelt och uttryckslöst.
2. Vinden var väldigt kall.
3. Han stod alldeles blick stilla.
4. Spänningen gick att känna i luften.

En spännande dag

a)

1. D
2. R
3. A
4. G
5. H
6. U
7. N
8. D
9. A
10. R

b)

Draghundar

Fart och fläkt

Exempel:

Fanny sköt iväg med en sån kraft att Willy tappade taget.

På bara några sekunder hade Willy farit nerför Storgatan, tagit högersvängen upp på Norrgatan och försvunnit ur sikte.

Svisch. Willys kälke flög förbi skolhuset. Svisch, svisch, svisch.

Den kalla vinden pressades mot ansiktet så att han måste blunda.

De ståtliga träden kring stugan såg ut som en sammanhängande mur.

Tigande Råven gjorde ett ryck. När han for förbi de andra såg det ut som om de stod alldeles stilla.

Willys släde såg ut att lyfta från marken och flyga fram.

Åskådarna

Fröken Williams	knöt händerna	höll handen för munnen
Lester	gapade med vidöppen mun	stirrade ner i marken
Herr Foster	tuggade på sin cigarr	slängde cigarren i snön
Hank	stirrade stint	såg chockad och rådvill ut
Doktor Smith	var mycket rak i ryggen	började springa fram till Willy
Dusty	tog en klunk ur sin flaska	såg chockad och rådvill ut
Clifford Snyder	kontrollerade tiden	såg chockad och rådvill ut

Dårfinkar och Dönickar

av Ulf Stark

Komiska situationer

Exempel:

Simones mamma i köket.

Simones beskrivning av statyn på skolgården.

När fröken missuppfattade Simones namn och kallade henne Simon.

När det var nära att Simone ställde sig bredvid Isak vid pissrännan.

När Simone slängde jackan till Isak och sprang iväg, då ägaren till jackan närmade sig.

Roliga liknelser

1. Morsan såg ut som en djungelkvinna.
2. Simone såg ut som en halvsvulten förortsråtta.
3. Lärarinnan liknade en bakelse.
4. Cellon lät som milda snarkningar.
5. Yngve liknade en desperat isprinsessa.

Slagfärdiga repliker

1. Smöris, pissråtta, babianaschle, skunkfjärt, paddlort.
2. Han halkade på en andskit och slog näsan.
3. Jag kanske kunde få låna en klänning av dej?

Målande och fantasifulla meningar

1. Det tog sin tid att hitta tegelklumpen vid vattnet med sin *svarta skolgård och en staty som mest liknade en grillad kyckling*.
2. Det var en ganska storvuxen kille med ljust rufsigt hår *och ljusblå ögon och ansiktet nerstänkt av en massa fräknar som inte kommit igång riktigt för säsongen*.
3. Gräddtårtan där framme *log nådigt med sina jordgubbsläppar*.
4. Snart skulle han inse att det där var hans jacka och *den insikten skulle sedan sjunka ner genom tjurnacken, ner i benmusklerna och då skulle det bli fart på honom*.
5. Maskrosorna yrde och smörblommorna lyste och tistlarna och brännässlorna *slog upp svidande rodnader över smalbenen och jag andades djupt av den svala luften från vattnet*.

Bildspråk

Simone kände hur ondskan började känna sig hemmastadd i hennes hjärta.

När Simone var på väg förbi Yngve grep ondskans vind tag i släpet, så han ramlade ner från pallen.

Dårfinkar och dånickar

Exempel:

1. Simone är irriterad, busig och småelak, men har humor och är bra på att spela kille ...
2. Morsan är glad och lite småtokig ...
3. Isak är tuff och stöddig men säkert lite imponerad av Simone ...
4. Fröken är snäll och rar och verkar bara tro det bästa om sina elever ...

Hur ”snackade” Simone?

1. mat, föda, förtäring, livsmedel ...
2. skor, skodon, kängor, slippers, sandaler ...
3. ansikte, nuna ...
4. respektlös, fräck, slarvig, vårdslös ...
5. fjant, fegis, larvpotta ...
6. prata, babbla, tala, språka ...
7. lilla pojken, pysen, lillgrabben ...
8. stjäla, roffa åt sig, knycka, ta med sig, snatta ...
9. tråkig person, tråkmåns ...
10. mamma, mor ...

Vän eller förrädare

av Mecka Lind

Hur flykten organiserades

De åkte från hemmet.

De åkte ambulans
med motståndsmännen.

De var på sjukhuset.

De bodde i en fuktig
källare på sjukhuset.

De var på bangården
i Köpenhamn.

En man i hatt och
trenchcoat förde dem
till en taxi.

De väntade på att bli
körda från Köpenhamn.

De flyttade omkring
och sov på olika
ställen varje natt.

De hämtades från familjen
Sörensens hem.

Motståndsmän förklädda
till tyska soldater
hämtade dem.

De färdades över sundet
till Sverige.

De reste med fiske-
båt, gömda i ett
trångt lastrum.

Bilder i språket

1. Tankarna åker karusell med dem båda.
2. Leendet smyger sig in i Anna och lägger sig som mjukaste bomull kring alla hennes oros känslor.
3. ... tyska ord far som svarta fåglar genom natten.
4. Kom nu bara ihåg att natten är full av ögon.
5. Alla samlar sig till en oformlig massa som flyter bort mot båten.
6. Ett kusligt gastkramande mörker och en tystnad som känns som ett skrik.
7. Som om de, sedan ambulansen hämtade dem, har rest i en enda lång tunnel av ovisshet och rädsla.

Skräckupplevelser

1. Man blir så rädd att man inte kan röra sig.
2. Man blir spänd i hela kroppen.
3. Man blir så skrämmd att man tror att man ska dö.
4. Man försöker hålla igen ett nervöst skratt när man vet att man måste vara tyst.
5. Man blir så skrämmd av något att man rör sig bakåt.

Vad betyder orden?

1. Soldaten ville att Anna och mamma skulle visa sina *legitimationshandlingar*.
2. Mamma måste dra för *mörkläggningsgardinen*.
3. Soldater som flydde från kriget kallades *desertörer*.
4. Mannen frös inte i sin varma *trenchcoat*.
5. Anna och mamma fick nya namn och utseenden. De fick nya *identiteter*.
6. Innan de släpptes av vid stranden fick de noggranna *instruktioner*.

Setjes skatt

av Moni Nilsson-Brännström

Tiden

1. Det kändes som om Oella just lagt huvudet på kudden, när Joanna väckte henne.
2. Det var som om de fick vänta lika länge som det tog för världen att bli till.
3. De fick kämpa mot tiden, när de släpade de sovande vakterna för snart skulle det bli ljus.
4. Herm spelade ihop med fåglarna som just vaknat till en ny dag.

Berättarperspektiv

a)

Oella är berättaren.

b)

Berättelsen är skriven i preteritum (dåtid).

c)

Ordkunskap

1. Ingen skulle skydda de *fredlösa* barnen när de gick i den farliga skogen.
2. Det var en stor *ynnest* för Herm och Oella att just de fick hjälp av Joanna.
3. Herm var så rädd att han blev alldeles *kallsvettig*.
4. *Elden falnar* så vi måste lägga på mer ved.
5. Hjulet snurrade på *spinnrocken* när hon gjorde garn av ullen.
6. Av garnet tillverkade barnen tyg på en *vävstol*.
7. Krigaren tog på sig en *brynja* för att skydda sig mot pilar.
8. Vakterna drack av Joannas hopblandade *trollbrygd*.
9. Den onde härskaren *pryglade* fasarerna med sin läderpiska.
10. Tvillingarna förde med sig ett viktigt *dokument* som Joanna skrivit.

Huggaren

av **Anna-Lena Wästberg**

Hur skulle du göra?

a)

1. **Han** får fortsätta vara med Blänkarna, kan känna sig tuff och stark, behöver inte vara rädd, blir elak, fortsätter göra dumma saker...
2. **Blänkarna** blir farliga igen, han har inget att försvara sig med, han blir rädd, kan bli vän med Steffe igen, sluta göra saker som skadar andra ...
3. ---
4. ---

Ord

1. navkapsel	metallkåpa som döljer mitten av ett hjul på en bil
2. skuldra	axel
3. fura	tall
4. ett fort	liten fästning
5. karate	japansk kampidrott
6. rapportera	lämna rapport, lämna ett meddelande

Uttryck

1. kväljande visshet
2. utan nåd och förskoning
3. plikta med sitt liv
4. stel av förfäran
5. sitta som på nålar
6. naggande oro
7. spelet var förlorat

Ett levande språk

a)

1. Det susade som röster i träden..
2. Blänkarna var som jägare som fått korn på sitt byte.
3. Cirkeln drogs åt om honom som ett rep.
4. Huggaren brände som eld mellan händerna på honom.

b)

Exempel:

1. Huggaren kändes tung som *en blyklump / en kvarnsten / en lördag utan godis ...*

2. Uniformsjackan på Igors jacka blänkte som *guld / himlens alla stjärnor / kökets putsade diskbänk ...*
3. En blänkare skulle vara vild och farlig som *ett rytande lejon / ett rungande blixtnedslag ...*
4. När Kristoffer visslade högt lät det som *gnisslande bromsar / en ångvissla ...*
5. De mörka molnen liknade *ett stormigt hav / en rasande gubbe ...*
6. Med Huggaren i händerna var det Kristoffer som bestämde. Han såg ut *som en mäktig kejsare / en morrande vakthund ...*

Rädd eller farlig

aggressiv	osäker
argsint	rädd
lättretad	maktlös
själsäker	tankfull
populär	försiktig
dominant	ensam
sveckfull	känslig

Rackarskogen

1. Han hörde vinden som lät som susande röster i trädgrenarna.
2. Gräset böjde sina ryggar i vinden.
3. Han behövde inte vara rädd.
4. En svart fågel skrattade elakt i tallen.
5. Författaren vill kanske understryka den hotfulla situationen för läsaren.

Danny bäst i världen

av Roald Dahl

Nattlig tjuvjakt

a)

1. Månen lyste ner genom lövverket och fick allting att verka kallt och spöklikt.
2. Gläntan låg blek och mjölkvit i månskenet.
3. Det kändes som om jag stod mitt i skenet från ett par starka strålkastare.

b)

1. Dannys pappa strålade med hela ansiktet, ögonen var stora och klara och han såg ut som ett lyckligt barn.
2. Han var alldeles ifrån sig av upphetsning och sprang omkring som en osalig ande under träden.
3. Han sa att Danny var bäst i världen.

c)

1. Duns! Duns! Duns!
2. Författaren visar att många fasaner trillar ur träden med en bild, där många fasaner faller och med ordet ”Duns” som upprepas flera gånger i texten.
3. Charlie Kinch tyckte det var roligt att det inte skulle finnas några fasaner kvar, när godsägare Hazells fina gäster kom till fasanjakten dagen efter.

Ordkunskap

1. 1. magnifik	mästerlig, mycket bra
2. 2. mirakel	underverk
3. 3. ett ton	tusen kilo
4. 4. illmarig	listig
5. 5. ljuskägla	ljusstråle
6. 6. anonym	okänd
7. 7. stapla	trava på varandra
8. 8. stappla	vackla, halta

Mor är ingen häxa

av Olov Svedelid

Ålderdomligt språk

egendomslösa	de som inte hade en egen gård
beväpnade knektar	soldater med vapen
skrånade	förde oväsen
lanspik	spjutspets
sträv	sträng
packa sig därifrån	gå därifrån
mästern	bödeln
ruva på	fundera över
dyster	sorglig
fotsida kåpa	hellånga skjorta
konan	kvinnan
ordlöst	tyst
skranket	räcket

Personbeskrivning

1. Prästen beskrivs som en stor, kraftig, svartklädd man, som är mån om sin värdighet och som inte låtsas se församlingens undergivna hälsning.
2. Prästen verkar vara förnäm, överlägsen och självgod.

Miljöbeskrivning

1. Vädret var varmt och soligt.
2. Författaren har nog låtit vädret vara vackert för att det som händer ska kännas ännu värre. Kontrasten mellan det vackra vädret och Brittans straff förstärker ytterligare hur hemskt det var.

Liknelser

Exempel:

1. Hennes orediga hår såg ut som *ett fågelbo / en trasslig garnhärva ...*
2. Den svartklädda prästen fick Anders att tänka på *begravningar / en mörk natt i skogen ...*
3. Kvinnans förtvylade skrik lät som en *sårad vargs ylande / en sorgsen sång ...*
4. Vinden smekte folks kinder som *en fjäder / varma, mjuka händer...*
5. Hon sjönk som *en sten / solen när den försvinner ner i havet ...*
6. De heta lågorna slog upp som *röda kvastar / eldflagor i ett vulkanutbrott ...*

Farväl Stureby

av Ulf Stark

Lustiga liknelser

Pappas mage är som en cementklump.

Mammas mage är som rena Niagarafallet.

Ulfs mage är som en boxhandske.

Dråpligheter

1. Jag svalde en portion med luft *och dräglade på den svarta luren.*
2. Benen nekade *att gå längre.*
3. Den (sand)en fyllde öronen *och näsgångarna och knastrade mellan tänderna.*
4. Mitt huvud åkte in mellan hennes *bröst och kilades fast som i ett skruvstäd.*

Allvar

Exempel:

Han ljög för sina föräldrar för att hans familj skulle vara glad och lycklig.

Ulf blev så orolig, när läraren hotat med att tala om att han hade förfalskat, att chokladbiten han fått inte smakade någonting.

Han oroade sig för vad föräldrarna / han skulle säga när han kom hem.

Han skämdes för att han förfalskat, så han vågade inte gå hem.

Han kände sig ledsen när han tänkte på att han aldrig skulle höra mammas vänliga röst igen.

Han började gråta när han insåg hur hopplöst allting var.

Överraskningar

a)

Exempel:

Läraren dök upp när Ulf skröt över hur han kunde förfalska.

Mamman ville tala med Kjell Stenssons mamma, när han ljög om att han var där.

Polisen ville skjutsa honom hem.

b)

Exempel:

När Ulf kom hem behövde han inte gå till skolan nästa dag.

Han fick sin älsklingsrätt och serietidningar.

När han sedan kom till skolan behandlades han som en hjälte.

Ovanliga ord

1. Hans jeans satt så *tajt* att han knappt kunde böja sig ner.
2. Det var ju en *sabla osis* att jag hade glömt paraplyet när det nu började regna.

3. Jag brukar inte *knota* över småsaker, men det var faktiskt hemskt att sova i en sandlåda.
4. Magistern är väldigt *kolerisk*. Han blir lätt upprörd.
5. Så länge han kunde minnas hade han ljugit. Han var en *inpiskad lögnare*.
6. Mattetalen var alldeles för *komplicerade* för Ulf.

Sadako och de tusen papperstranorna

av Eleanor Coerr

Sadakos oro

1. Sadako var så nervös att *hon var rädd att inte kunna få benen att röra sig alls.*
2. Hennes föräldrars vänliga ord gjorde att *knuten i Sadakos mage löstes upp.*
3. Hennes hjärta *bankade fortfarande så att det gjorde ont när tävlingen var slut.*

Korsord

1. tävling
2. tempel
3. tusen
4. sjukhus
5. papper
6. bambu
7. kimono

Ordet i den lodräta skuggade raden är *leukemi*.

Namn

a)

Sadakos syskon hette Masahiro, Eiji och Mitsue.

Sadakos bästa vän var Chizuko.

Doktorn hette Numata.

Sjuksystem hette Yasunaga.

b)

Sadakos efternamn var Sasaki.

c)

Slottet brinner

av Olov Svedelid

Eldens framfart

a)

---

b)

1. Rasande eldslågor kom emot Anders uppe på vinden.
 Uppe på vinden kom rasande eldslågor emot Anders.
 Emot Anders, som var uppe på vinden, kom rasande eldslågor.

2. Lågorna slickade Anders rygg, när han klättrade ner för stegen.
 När han klättrade ner för stegen, slickade lågorna Anders rygg.
 Anders rygg slickades av lågorna, när han klättrade ner för stegen.

3. Gnistorna flammade som kvastar, när Lindberg skuttade mot lågorna.
 Som kvastar flammade gnistorna, när Lindberg skuttade mot lågorna.
 När Lindberg skuttade mot lågorna, flammade gnistorna som kvastar.

4. Himlen var svartgrå av den tjocka röken och eldflagorna såg ut som glimmande glasbitar.
 Av den tjocka röken blev himlen svartgrå och eldflagorna såg ut som glimmande glasbitar.
 Eldflagorna såg ut som glimmande glasbitar och himlen var svartgrå av den tjocka röken.

Jämför tidsepoker

Exempel:

	1600-talet	2000-talet
Bostad	små trähus	lägenhet, villa...
Mat	bröd, fisk	varierad kost...
Skola	skola för rika	skola för alla...
Arbete	dräng, hjälpreda	förbud mot barnarbete...
Fritid	inga lov, få nöjen	skollov, nöjen...
Pengar	ingen eller lite lön	barnbidrag, veckopeng...
Uppfostran	sträng, hård	förstående, jämlik...

Vad betyder orden?

1. På kyrkogården var jorden välsignad, där begravdes man i *vigd jord*.
2. Det började storma och åska. Det var som ett *järntecken* om att en olycka skulle inträffa.
3. Elden sprider sig hitåt! *Tiden hastar!* Skynda er med vattenhinkarna, ropade knekten.
4. Sekreteraren satt på sitt *kansli* och skrev ett viktigt *dokument* om vad som bestämts på rådets möte.
5. Det var lågt i tak på vinden så Anders måste böja sig för att inte slå huvudet i *bjälken/bjälkarna*.
6. I *arkivet/arkiven* förvarade man viktiga skrivelser.

Vem säger vad?

1. Oj, nu ropar prinsessan ...	kammarpiga
2. Jag är i tjänst hos kvinnorna ...	hovdam
3. Jag är en högt uppsatt medhjälpare ...	hovmarskalk
4. Min man, Kung Karl X ...	änkedrottningen
5. Jag är betjänt hos de kungliga ...	lakej
6. Just nu är jag mest bara en hjälpreda ...	hovfröken
7. Det är mycket att stå i ...	slottsfogde

Uppmaningar och utrop

a)

Exempel:

Upp på vinden och släck! Upp igen! Skynda på! Spring och underrätta dom kungliga! Ge mig beskedet! Sätt igång räddningsarbetet! Raska dig ut till östra muren! Spring till Skeppsholmen! Rappa på!

b)

Exempel:

Rök! Slottet brinner! Redskapen! Herregud! Det brinner! Hela slottet brinner! Vårt vackra slott! Benen! Min sons kropp! Plundrare! Vakt!

Eldens hemlighet

av Henning Mankell

Dramatik och sorg

a)

1. Hjärtat pumpade *hårt i bröstet och inom sig fruktade han för vad han skulle få se.*
2. Utan att hon hade sett någonting *skrek hon så det skar genom honom.*
3. Det kommer att hända så länge minorna finns kvar, svarade doktor Raul. Han gjorde *inga försök att dölja sin vrede.*
4. Dom har tagit bort *det, tänkte hon förfärat.*

b)

---

c)

Måla med språket

a)

Sofia föreställde sig minorna som...

... monster som var nergrävda i jorden och låg och väntade och lurpassade.

... krokodiler som väntade på att hugga sina käftar i hennes ben.

Författaren beskriver Sofias smärta som ...

... en myrstack där myrorna bet och slet i hennes kropp.

... om det brann eldar i henne.

... om hon gungade bort på ett mörkt underjordiskt hav.

b)

Det var morgon igen
och solen steg upp.

Det var åter gryning, solen
hade börjat häva sig upp över
horisonten och hustaken ...

Hon var nästan
medvetlös.

Hon gungade bort på det mörka,
underjordiska havet.

Hon vaknade upp.

Med ett ryck kom hon upp
till ytan igen.

c)

Exempel:

På fälten växer majs.

På de vidsträckta fälten böljar majs i vinden som ett guldgnistrande hav.

Solen går ner.

Solen släcker sina strålar och faller ner bakom bergen som en mogen apelsin.

Det blir mörkt i skogen.

Träd och buskar och skogens alla djur försvinner in i nattens mörker.

Det är natt i byn.

Lugn och stillhet sänker sig över sovande människor och djur i den lilla byn.

Klappjakten

av Aidan Chambers

Vilka handlar berättelsen om?

Huvudperson	Lucy Hall
Mobbare	Melanie Prosser, Sally-Ann Simpson, Vicky Farrant
Kamrat	Angus Burns
Mobbad kamrat	Clare Tonks
Föräldrar	Sarah Hall, Jack Hall
Lärare	fröken Harris

Hur är de?

Exempel:

Lucy är ilsken, ledsen, nervös, maktlös, hatisk ...

Melanie är illasinnad, skoningslös, hånfull, överlägsen ...

Angus är förstående, hjälpsam, omtänksam, generad, nervös, maktlös ...

En ö i havet

av **Annika Thor**

Tidsperspektiv

1940-talet

ung dam i dräkt och hatt
kläder sydda hos sömmerska
hattar på barn
ångbåt
reservoarpenna med bläck
mjölktilbringare
långa flätor
hemstickad kofta
kaffe till barn

I vår tid

tröja, långbyxor, kjol ...
kläder som köpts i affär ...
mössa, toppluva, keps...
motorbåt ...
kulspetspenna ...
mjölkpaket ...
olika frisyrrer ...
köpt tröja av olika material ...
saft, läskedryck ...

Miljöbeskrivningar

Exempel:

1. stationen

På perrongen är det en enda röra av barn och väskor. Bakom dem sätter sig tåget i rörelse. Dunkande och gnisslande rullar det ut från stationen. Några av småbarnen gråter. En liten pojke ropar på sin mamma. Som ankungar på rad går barnen efter damen in i stationshuset under det höga, välvda taket.

2. fiskhamnen

Det luktar salt och fisk och något äckligt, ruttet. Utefter kajen ligger rader av vitmålade fiskebåtar med svällande skrov och låga master. Vid långa bryggor är mindre båtar av olika slag förtöjda. En vågbrytare, byggd av stora stenblock, skyddar hamnen mot bränningarna. En träställning på land är täckt med något som liknar vita fladdermöss med utbredda vingar. Längs kajen ligger röda och gråa sjöbodar med gavlarna vända mot vattnet.

3. bebyggelsen i byn

Husen ligger tätt. De kryper längs marken och klänger sig fast vid sluttningarna. Runt dem finns små trädgårdar med hukande buskar och sneda fruktträd. Närmast hamnen är husen små och låga. Längre bort efter vägen blir de större.

4. utsikten från backkrönet på väg till tant Märta's hem

Framför dem breder havet ut sig, oändligt och blygrått. Brungrå klippor och skär sticker upp över vattenytan. Vågorna bryts mot klipporna och kastar upp skurar av vitt skum. Nedanför backen ligger ett ensamt hus. Det trycker sig tätt intill en bergknalle, som om den skulle kunna skydda det för vinden.

5. utsikten från Steffis fönster

Steffi ser en stenig sluttning som sträcker sig ner mot vattnen, med enstaka gräsbevuxna fläckar och några knotiga enbuskar. Stranden är täckt av stora och små stenar i tusental.

Vågorna slår mot strandkanten med ett dån som tränger in genom det stängda fönstret. Allt är grått – grå sten, grått hav, grå himmel.

Det nya landet

Exempel på ord (adjektiv) som passar till flickornas känslor:

1. vid stationen	ängslig, rädd, otålig
2. Nelli inte får sitta ute på båten	missnöjd
3. båten lägger till vid bryggan	förskräckt, besviken
4. tant Alma tar emot dem	orolig, ängslig, missnöjd
5. tant Almas barn kommer springande	glad, belåten, lättad
6. tant Märta hämtar Steffis kapp	förvånad, ängslig
7. Steffi och tant Märta lämnar huset	förtvivlad, ledsen
8. Steffi blir skjutsad på cykel	rädd
9. Steffi ser sitt nya hem	förskräckt, besviken
10. Steffi skriver brev till föräldrarna	ledsen, förtvivlad, orolig

Vädret

a)

1. Solen gassar och augustivärmen är tryckande.
2. Mörka moln ligger som ett tätt tak ovanför vattnets golv.
3. Åskan mullrar dovt.
4. Vågorna slår mot strandkanten med ett dån som tränger in genom det stängda fönstret.

b)

Författaren beskriver vädret dramatiskt för att förstärka bilden av Steffis oro för allt det främmande.

Frida med hjärtat i handen

av Torun Lian

Fridas känslor

1. Frida törs inte säga det hon egentligen vill säga.
2. Frida är spydig mot Camilla, tvingar Kristian att dansa med henne och går ensam till Frognerbadet och gråter.
3. Frida dansar och virvlar runt i engelska parken, går med Martin till badet fast det är stängt och vågar skolka med Martin.

Rivaler

a)

”Det var ju väldigt tråkigt.”

Hon säger det spydigt och skrattar samtidigt.

b)

Frida säger att Camilla är för fisförnäm för att röka, att hon knappt vågar andas där det finns vanligt folk för hon är rädd att få deras luft i sina tjusiga lungor.

Hon säger det spydigt, föraktfullt och överlägset.

Hon är arg och avundsjuk på Camilla.

c)

Författaren låter Frida misslyckas med sin sockerkaka medan Camillas kaka bli perfekt för att förstärka hur fel allt blir för Frida.

Miljö och tempus

a) + b)

Plats	Tempus
5. Frida och hunden på badet	presens och preteritum
1. Engelska parken	preteritum
2. Hemma i Fridas rum	presens
4. I klassrummet med magister Skar	presens
7. I skoltrappan när Frida väntar på Martin	presens
6. På festen i Camillas hem	preteritum
3. På Frognerbadet med Martin	presens

c)

Författaren skriver i presens när hon berättar det som händer nu och använder preteritum när Frida tänker tillbaka på vad som har hänt. Författaren gör så för att variera texten och skapa spänning.

Kensukes rike

av Michael Morpurgo

Berättarperspektiv

Michael berättar om händelserna på ön.

Eftersom han själv berättar kan man förstå att Michael någon gång blev räddad.

Berättarteknik

1. När Michael pratar med Kensuke kallas det dialog.
2. När författaren berättar vad som händer kallas det berättande text.
3. När Michael tänker för sig själv kallas det inre monolog.

Spänningskurva

1. Michael lyckas tända en eld.
2. Kensuke öser sand över elden.
3. En båt syns på avstånd och Michael tänder eld på lövhögen.
4. Kensuke stampar på lågan.
5. Michael gör som han vill och badar på Kensukes sida av ön.
6. Michael blir bränd av en manet.
7. Kensuke sköter om Michael när han är skadad.

Sinnesupplevelser

Exempel:

Michael kunde höra ylande apor, kacklande fåglar och skrik och tjut från skogens alla djur ...

Han kunde känna lukten av ättika, rök, hetta och hav ...

Han kände en stickande smärta i nacken, en fot som brände, en outhärdlig smärta och något som liknade en elektrisk stöt genom kroppen ...

Känslor

Exempel:

Hur kände sig Michael när...

1. han hade lyckats få eld på lövhögen	stolt, nöjd, hoppfull ...
2. han fick syn på Kensuke	rädd, förvånad ...
3. Kensuke släckte elden	arg, överraskad, missförstådd ...
4. han satt i sin grotta	ensam, övergiven, modlös ...
5. han fick syn på djonken	upphetsad, darrig, lycklig ...
6. djonken försvann ur sikte	förtvivlad, ledsen ...
7. han sprang ut i havet för att bada	rasande, upprorisk, trotsig ...

8. han blev attackerad av maneten	rädd, skräckslagen ...
9. han vaknade upp i Kensukes grotta	trygg, lugn ...
10. han kunde röra fingrarna igen	lättnad, glad ...

Bildspråk och målande beskrivningar

1. Så lät han handen falla tungt *som en yxa ner mot ön som han ritat i sanden och förstärkte skiljelinjen.*
2. Upphetsningen fick mig att *tappa huvudet fullständigt.*
3. Smärtan var outhärdlig. Den fortplantade sig genom hela *kroppen som en elektrisk stöt och jag kände hur jag blev alldeles stel.*
4. Han sa inte mycket och jag kunde ju inte prata, men *tystnaden mellan oss talade sitt eget språk.*

Korsord

1. strand
2. flammor
3. fartyg
4. orangutang
5. manet
6. matta
7. karta
8. banan

Det japanska ordet som bildas i den lodräta raden är *sayonara* och det betyder ”adjö”.

Vad betyder orden?

1. Halva ön var Kensukes *territorium*.
2. Michael led olidligt av alla *moskiter* som surrade runt honom i skogen.
3. Med en *djonk* skulle Michael ha kunnat segla till fastlandet.
4. I skymningen kunde han bara se *konturerna* av hunden nere vid stranden.
5. Kensuke vilade *lojt* på bastmattan.